

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 28. aprila 1989 - Leto XLI. - Štev. 7-8. - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 1400 lir

NAJ ŽIVI 1. MAJ!

«Eppur si muove...?»

Vendar korak naprej. Majhen, a kljub temu pomemben, saj dokazuje vsem, da vlada ne more v nedogled zavlačevati in zavirati postopka sprejemanja našega zaščitnega zakona, pa čeprav jo vodijo skrbi za volilne rezultate in s tem povezani pritiski šovinistov iz naših krajev.

Zgodilo se je v pristojni senatni komisiji za ustavna vprašanja, potem ko je minilo par mesecev od tistih februarjskih dni, ko je minsiter za dežele Maccanico napovedal «skorajšnjo» predstavitev vladnega osnutka zaščitnih norm. Maccanico je tedaj prosil, v imenu vlade, za mesec dni odloga. Komisija mu je ta čas dala, ker to določa pravilnik senata. Ko je ta rok potekel, je Maccanico zaprosil še za mesec dni, češ da še ni pripravljen. V resnici pa je medtem da na dan sprejemal delegacije raznih samozvanih odborov za zaščito italijanstva in drugih nasprotnikov enakopravnosti Slovencev ter si utrjeval prepričanje, da bi odobritev globalne zaščite povzročila v naših krajih malodane državljansko vojno.

Tako je predsednik komisije prof. Elia, bivši predsednik ustavnega sodišča, sklical sejo in dal na dnevni red nadaljevanje razprave o zakonskih predlogih KPI, DP, Neodvisne levice in SVP-UV. Povabil je tudi ministra Maccanica, da bi pojasnil namene vlade. Seveda se minister seje ni udeležil, pač pa je sporočil, da prosi še za nekaj dni odloga, češ da je vladni zakonski osnutek «tik pred zdajci».

Članom komisije je bilo vladnega sprenevedanja dovolj in so sklenili, da tokrat ne priznajo vladi nobenega odloga več, pač pa na naglico zaključijo splošno razpravo in oblikujejo poseben ožji odbor za uskladitev besedil omenjenih zakonskih predlogov. Prišlo je tudi do zamenjave poročevalca, oziroma koordinatorja ožjega odbora. Demokristjan Fontana je namreč postal glavni urednik strankinega glasila «Il Popolo» in je sam prosil za zamenjavo, ker je preobremenjen pa bi nerad bil povod za novo zavlačevanje. Mimogrede je Fontana ošvrknil De Mitovo vlado in Maccanica zaradi njihovega zavlačevanja. Novi koordinator je prav tako demokristjan, senator Lombardi iz Moliseja.

V ožji odbor bodo stranke imenovalle svoje predstavnike. KPI je seveda poverila mandat edinemu predstavniku slovenske manjšine, za KD pravijo, da namerava imenovati sen. Micolinija iz Furlanije, PSI pa baje kandidira tržaškega senatorja Arduina Agnellija. Za neodvisno levico bo sen. Pasquino, za manjšinske stranke pa predstavnik «Union valdotaine» Dujany.

V ožjem odboru bo sodeloval, kot predstavnik vlade, tudi minister Maccanico, ki ima pravico, da pove vladno mnenje o vsakem členu, predlaga po-

Na «torkovem večeru» Slovenskega kluba 11. t.m. so svoje vtise z nedavnega državnega kongresa KPI prinesli slovenski udeleženci iz tržaške federacije: delegatka Anamarija Kalc, senator Stojan Spetič ter gostje Miloš Budin, Nives Košuta ter Ravel Kodrič.

pravke in druge rešitve, v skrajnem primeru pa ima pravico, v zaključni fazi, predložiti tudi organski osnutek vlade, če bi se ne strinjal z rezultati dela ožjega odbora.

Smo torej tam, kjer bi lahko že bili pred letom dni, če bi napovedovanje vladnega osnutka ne povzročilo običajno zavlačevanje (deja vu!)...

V svojih posegih so komunistični člani komisije (Taramelli, Tedesco, Tato, Maffioletti, Spetič) poudarili predvsem svojo pripravljenost sodelovati pri iskanju zadovoljive rešitve, ki naj zagotovi nedvoumne pravice vsem Slovcem na njihovem naseljenem ozemlju, pri čemer je slovenska manjšina pripravljena sprejeti tudi oblike dogovorjene postopnosti in možnost različne intenzivnosti ukrepov v posameznih okoljih. KPI se zaveda, da zakon (če bo sprejet) ne bo ravno najboljši. Sedaj je važno to, da se ga sprejme. Ne sme pa biti izpod ravni, ki si jo je sama Italija določila v mednarodnih sporazumih, torej pod ravni posebnega statuta londonskega sporazuma iz leta 1954.

V komisiji je obakrat (razprava je trajala dva dni) izstopala odsotnost socialističnih predstavnikov, zato jim je najbrž neprijetno, da je morala komisija soglasno vključiti med gradivo ožjega odbora tudi dva elaborata, ki ima-

ta oba podpis PSI: «Garibaldijev osnutek» iz prejšnje mandatne dobe ter zakonski predlog PSI (podpisniki Demichelis, Ranzulli, Breda in drugi), ki je bil predložen v poslanski zbornici, ne pa v senatu.

Komunisti smo poudarili, da nas «Garibaldijev osnutek» ni zadovoljil, vendar gre zgolj za delovni predlog za razpravo, ki je bilo prekinjena z razpustom parlamenta 1987. Je pa pomembno, da je senatna komisija na ta način osvojila tudi «spremno gradivo», se pravi pričevanja delegacije sedemnajstih italijanskih ali narodnostno mešanih organizacij iz Trsta in dežele, ki so se izrekli za zaščito naše manjšine.

Sedaj je važno, da se usklajevalni postopek ne zaustavi. Soočenje v ožjem odboru bo najbrž zelo ostro, vendar bo potekalo za zaprtimi vrati. Upati je torej, da se pozamezne stranke ne bodo posluževale debate za svoje volilne špekulacije, glede na to pač, da bodo kmalu evropske volitve.

Upati je tudi, da nacionalistični pritiski iz naših krajev ne bodo imeli velikega vpliva. Prav bi vsekakor bilo, da bi soočenje v ožjem odboru spremljala slovenska manjšina enotno in odgovorno, s primernimi pobudami in potrebno prožnostjo. Ob tem bomo položili nov zrelostni izpit.

Stojan Spetič

Na dan z izkaznico!

Občinska uprava v Bolgorni je po vzorcu že veljavnega toskanskega deželnega zakona uvedla v občinski pravilnik predpis, ki kandidatom za posredno imenovanje v javna upravna telesa nalaga, da razkrijejo lastno morebitno članstvo v tajnih združenjih. Spomin na pokol na bolonjski postalj je še vedno tehtno svarilo pred krvavimi naklepi nekaterih prostožidarskih izrodov. Predpis pa ne velja le prostožidarjem; KD si je na vse kriplje prizadevala, da bi pred njim «otela» manj razpito «Opus dei».

Klice pluralistične razgibanosti med mladimi slovenskimi verniki

Rubrika «V protitoku» v Katoliškem glasu, priloga «Rast» v Mladiki

Zamejska katoliška mladina izpričuje zadnje čase zanimivo razgibanost.

O Veliki noči je skupina mladih iz Gorice prispevala v Katoliški glas pod rubriko «V protitoku» zrelo, do lastnega kroga strogo odgovorno razmišljanje. Ob Kristusovem zgledu se sprašujejo: «Smo sposobni umreti površinski in ošabnosti, 'rivalstvu' in zahrbtnosti, ločenosti in egoizmu, kulturnim in idejnim predsodkom...? Smo mar pripravljene žrtvovati sebe za druge, za ustvarjanje skupnih življenjskih vrednot in pomenov?». Takole odkimujejo: «Zamejci danes skoraj ne znamo gledati prek svojega skrbno negovanega vrtička, zasledujemo le svoje interese, dobro ime in slavo, ki je pravzaprav puhla... Bolj bi se morali zavzeti za probleme skupnosti in jih tudi složno reševati. Težave so rešljive le v enotnosti. V ideologijah ni rešitve». O sebi trdijo: «Zavestno torej preziramo negativne vsiljene vzorce in se skušamo vrniti h koreninam krščanstva in slovenstva». Potegujejo se za «postopno uvajanje mladih v odgovornejšo funkcije v javnosti» in pristavljajo: «Prvi pogoj za vse to pa je smrt separatistične formae mentis in zavestno ter odločno pričanje krščanstva. Vzroki zamejske revščine so prav v egoizmu, ljubosumnosti, strahu, slabi politiki in denarju».

Naslednja številka Katoliškega glasa je pod isto rubriko prinesla sprenevedav in surov odgovor, pravzaprav zavrnitev izpod peresa samozvane Skupine prijateljev mladih. Mladincev samih pisec do zadnjega niti ne nagovarja, temveč zviška razklada o njih nepreklicne sodbe: «V svojem zaprtem krogu meljejo in meljejo, dobrega kruha iz te moke do zdaj še ni bilo, razen omalovaževanja vsega, kar je bilo in je med nami, od politike, kulture do verskega življenja... Ali bodo le kritizirali, kar drugi naredijo, in čakali, da jim priletijo pečeni golobje v usta?».

V naslednji številki pa izzveni pripis urednikov rubrike pravzaprav v zgovor mladih pred robotim in starokopitnim razsajanjem. Takole ugotavljajo: «Polemika se tiče širšega kulturnega življenja slovenskih katoličanov v Gorici, vendar bi bila raztegljiva na tržaške razmere. O Cerkev in slovenski katoliški skupnosti misli velika večina mladih v Trstu zelo podobno kot v Gorici... Živimo v času, ko stari model katoliške kulture počasi, a nezadržno propada in se rojevajo nove, včasih nejasne oblike pričevanja, ki pa vendarle predstavljajo novo upanje krščanstva».

O velikonočnem besedilu mladih meni: «Sveža je njihova ideja, da je treba prinesiti Kristusa v vsako naše dejanje, torej tudi v kulturo... To je bilo po našem mnenju osrednje sporočilo...». Pri utemljevanju upravičenosti očitkov mladih pa se uredniki sklicujejo na ugotovitev s tržaških «srečanj za preno» izpred štirih let, da «pokoncilski prenova, ki je zajela Cerkev in ji dala pečat ter sposobnost, da se kot skupnost spoprijema s sodobno problematiko, pri nas ni dobila prave podobe».

Spremljati velja spodbudne znake odjuge pri listu, ki je dolgo veljal za trdnjavo predkoncilski zaplankanosti!

O razgibanem vzdušju med katoliškimi mladinci priča tudi uvodnik v št. 48 Rasti, mladinske priloge mesečnika «Saj smo v Trstu». Loteva se trdoživega odpora «marsikaterega» tržaškega katoličana pričevanju slovenske navzočnosti v Trstu. Pisec pri tem navaja članek sodelavca Rasti Petra Rustje v mladinskem verskem mesečniku «Tretjega dne» z naslovom «Ali je še kaj (pravih) katoličanov v Trstu?» o gluhosti dela tržaške Cerkve do papeževe poslanice o manjšinah, spotikanju škofijskega tednika Vita nuova ob novoletni slovenski nastop komunistke Jelke Grbec, zavrnitvi, ki jo je dokument mladinske sekcije Ssk o papeževi poslanici doživel prav pri italijanskih katoliških gibanjih, zlasti žolčno med privrženci integralistične skupine «Comunione e liberazione». V navalu obupa pisec takole sklepa: «Vse kaže torej, da so se papeževe besede ustavile pri Soči in Timavi in da je v naše kraje dospel samo kak šibak odmev (glej novoletno pridigo škofa Bellomija)».

Pišcev obup razumemo, ne moremo pa mu pritegniti v oznaki škofove pridige, češ da gre za šibak odmev. Škofa Bellomija spoštujemo in cenimo, ne da bi do njega gojili kake posebne prizanesljivosti, zlasti ne tedaj, ko se pušča lahkomišelnost vpletati v tržaške oblastvene spletke. Zato mu pa le priznajmo, kar mu gre: njegova novoletna pridiga ni bila nikaršen šibak odmev, temveč pokončen, dostojanstven izziv tržaškemu nacionalizmu. Zato ga je tudi naš list z zadoščenjem priobčil. Preudarnejše, torej! Mlačnost in ravnodušnost do škofa, ki bi se slovenskih vernikov polastili zaradi neke vihrave neučakanosti, bi bili voda na mlin tistih, ki mu že davno streželo po tržaškem pastirovanju!

R.K.

MORJE

Kdo ve, kje je,
če se skriva,
ali pa je samo
tako globoko.

Pravijo, da je veliko
kot nebo nad goro,
a od tu se ne vidi,
niti če zlezem na streho.

Bog ve,
če sploh je
to morje.

Ace Mermolja

Zares «Generali»...

Tržaška zavarovalna družba Generali je uspešno izpeljala naskok na francosko družbo Compagnie du Midi (2. v Franciji, 8. v Evropi, 36. v svetu). Tisoč milijard lir jo je stalo, da si je pred več kot letom dni prigrabila 20% podcenjenih «francoskih» delnic. Predsednik francoske zavarovalnice je s pomočjo večinskega delničarja (Axa z 28%) in krčevitim pravdanjem «tržaški» delež zredčil na 16%. Toda na zboru delničarjev z volilno pravico mu je dotedanji zaveznik obrnil hrbet: s tržaškim napadalcem sta se zoper predsednikovo mnenje zedinila glede vztrajanja pri zgolj zavarovalniških poslih v evropskem in svetovnem merilu. Generali, Midi in po njej nadzorovana družba Equity & Law utegnejo prerasti v vodilno evropsko zavarovalno družbo.

Kaj imata skupnega Boris Pahor in Eva Klotz?

Nekaj neretoričnih vprašanj Mladinski sekciji SSK

Se še spominjate leva in štirih zamorskih glav s prevezanimi očmi? Pod tem hibridnim znakom je SSK pred petimi leti nastopila na evropskih volitvah v zavezništvu s tremi etničnimi strankami v Italiji: z Union Valdtaine, Partito Sardo d'Azione ter Okcitaniskim gibanjem.

Lipovi vejici tisto zavezništvu ni prineslo sreče. Novi list je tedaj ugotavljal: «V naših krajih smo izgubili veliko glasov...»; teh je namreč skupna lista «zbrala na ozemlju Furlanije-Juljske Krajine ...manj, kot jih je na lanskih deželnih in političnih volitvah prejela lista Slovenske skupnosti».

Glasov se je cel plaz osul tudi glede na prejšnje evropske volitve: na Tržaškem je SSK zdrknila s 3,2% na 1,8% na Goriškem pa z 2,7% na 1,67%. Katoliški glas pa se je kmalu potolažil, «saj je (lista) marsikje zabeležila znaten osip glasov pri tradicionalnih volilcih manjšinskih gibanj. Videli smo že, da je tudi pri nas bil osip marsikje viden, čeprav delno tudi pričakovan».

Če sam «delno» siliš vanjo, te kajpak tudi «cela» nasreča ne bo pretirano prizadela...!

A mislite, da je tedanji volilni poraz vodstvo SSK količkaj iztreznil? Kaj šel! Iz zamejskega tiska smo lahko te dni zvedeli, da rine SSK v kašo, ki zanjo zdrava pamet pove, da bo njenim tradicionalnim volilcem še manj užitna od prejšnje: tedanji zavezniki so namreč tokrat pritegnili k pogajanju še Furlansko zvezo (?), Južno gibanje (?), Zvezo beneškega ljudstva (menda raz-

kolniško krilo Lige venete) in ...glej, glej... Južnotirolsko domovinsko zvezo, ali razvpiti nemški Heimatbund pod vodstvom Eve Klotz!

Heimatbund in Eva Klotz zaslužita posebno pozornost. Sorazmerno mladi sta bodisi organizacija kot njena soustanoviteljica; istega pa ni mogoče trditi o miselnosti in stališčih, ki jih zagovarjata.

Heimatbund je leta 1974 zbral privržence desnega krila Magnagove Volkspartei, večinske stranke med Južnimi Tirolci, ko se je glavnina stranke odločila za pot sporazuma z rimsko vlado o tako imenovanem zaščitnem «paketu». Odpadniki namreč vztrajajo pri zahtevi po odcepitvi od Italije in ustanovitvi «neodvisne» tirolske države. Proglašajo se za politične in idejne dediče južnotirolskih bombašev, teroristov iz 60-ih let. Med njimi mrgoli vojaško organiziranih brambovcev (Schuetzen) ter zvestih obiskovalcev «borčevskih» in neonacističnih shodov v Avstriji in ZR Nemčiji. Avgusta 1987 so se v mestu Passau na Bavarskem njeni privrženci udeležili fizičnega napada na zelene, ki so demonstrirali zoper tamkajšnji neonacistični shod. V Italiji uživajo naklonjenost Lige Venete, Unione Piemonte-se ter Lege Lombarde: gibanj pač, ki so se ob nastanku zgedovala pri tržaških melonih, le da so netenje protislovenske mržnje zamenjala za rasistično gonjo zoper priseljence z Juga.

Res, lepo družino si SSK izbira za zaveznika! So to zastavonoše federalizma ter večkulturne podobe Evrope narodov?

V Besedi in dejanju, glasilu mladine Slovenske skupnosti, je uvodničar tik

pred volitvami leta 1984 pravilno in z zadoščenjem ugotavljal: «Že pred petimi leti je na prvih neposrednih volitvah nastopala koalicija manjšinskih in avtonomističnih strank pod znakom valdostanskega leva. Tokrat so avtonomisti sami sestavili svojo listo, ki jo vodi Liga Veneta. In tako je tudi prav, saj ni mogoče enačiti problemov narodnih manjšin in raznih avtonomističnih ali celo kampanilističnih gibanj. Že pri prejšnjih volitvah se je izkazalo, da je združevanje oškodovalo podobo našega boja. Takrat je v koalicijo silila celo Lista za Trst, ki je imela izrazito nacionalistične poteze...».

Ste mladinci pri SSK še vedno istega mnjenja? Poznamo in cenimo vašo vneto pri negovanju sodelovanja s koroškimi rojaki; kako jim mislite pojasniti sodelovanje SSK z južnotirolskim Heimatbundom, najtesnejšim sorodnikom njihovih najbolj zagriženih sovražnikov pri koroškem Heimatdienstu?

Na nedavni seji novega vodstva Mladinske sekcije SSK ste kot najpomembnejšo točko zasedanja izpostavili lasten predlog, da bi Slovenci v Italiji nastopali na volitvah z enotnimi kandidatnimi listami: s tem nas seznanja tiskovno sporočilo MS SSK. Že v naslednjem odstavku pa zvemo, da mladinci pristajate na «volilni kartel manjšinskih strank», v resnici mineštro manjšinskih, avtonomističnih, kampanilističnih, separatističnih, rasističnih in desničarskih skupin, celo takih, ki jih odkrito obhajajo skomine po tretjem rajhu!

In koga želite mladinci postaviti na ta pustni voz kot «glavnega kandidata Slovencev v Italiji»? Nič manj kot pisatelj Borisa Pahorja, neomajnega borca za

DONNA CELESTE

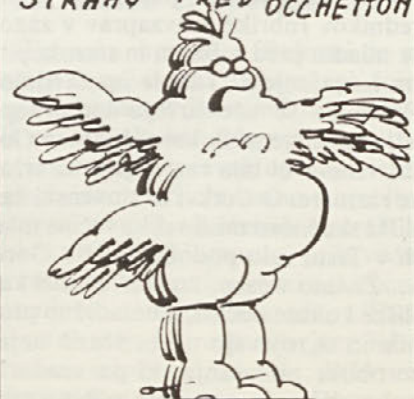
4 NISEM SOCIALISTOM
REKLA, NAJ SI NIKAR
PREVEČ NE
DOMISLJATO

DA BODO KOMUNSTE
KAR TAKO ODJEDALI

ZDAJ PA GLEJ, KAKO SE
CRAXI REPENCI IZ
STRAHU PRED OCLHETTON

slovensko narodno samobitnost, povezovalca evropskih manjšin v bitki za pluralistično, polikulturalno Evropo, čigar umetniško in civilno vnemo je neizbrisno zaznamoval pekel nacističnih lagerjev!

Kaj imata skupnega Boris Pahor in Eva Klotz?

Dragi prijatelji pri mladinskih sekciji Ssk! Misel, da je Slovincem v Italiji potreben enoten volilni nastop, mi ni tuja. Nisem sicer prepričan, da bi skupen nastop bil primeren in koristen ne glede na obseg volitev in politični trenutek: v rajonskem, občinskem, pokrajinskem, da, tudi deželnem merilu naj pluralizem med nami le pride do izraza. Na dan z razločki, saj nas bogatijo in nam vlivajo življenjskosti! Ko pa gre za volitve v državnem ali evropskem merilu, ko seže domet odločitev čez skupno usodo našega manjšinskega, narodnostno ogroženega telesa, tedaj pa le izpričajmo Slovenci celostno pobodo naših stremeljenj; tedaj le sedimo k skupni mizi!

Pa brez sprenevedanja. Novi list je 21. junija 1984 v uvodniku z naslovom «Slovinci in volitve» zapisal: «Že površna proučitev nedeljskih volilnih izidov potrjuje znano resnico, da večina slovenskih volilcev in volilk glasuje za listo KPI ... Volilni uspeh KPI med Slovenci v Italiji je posledica predvsem dosledne politike, ki jo ta stranka vodi do manjšinske problematike, in je poleg tega v skladu s samo družbeno strukturo manjšine... Na zadnjih volitvah pa so komunisti vključili na listo kot neodvisnega kandidata vseučiliškega profesorja, sociologa Darka Bratino, ker je bila vsekakor posrečena izbira...».

Smo tokrat Slovenci zreli za skupno «posrečeno izbiro» evropskega neodvisnega kandidata?

Kaj imata skupnega Boris Pahor in Eva Klotz?

Ravel Kodrič

14. t.m. je tržaški poslanec v evropski skupščini tovariš Rossetti predaval na sedežu KPI v Trstu skupini študentov prvine fakultete univerze «Edvard Kardelj» v Ljubljani.

Dve glasovnici za združeno Evropo Evropski skupščini ustavodajni mandat!

18. junija bodo volilci v Italiji prejeli po dve glasovnici: volili bodo namreč novo italijansko zastopstvo v evropski skupščini, hkrati pa se bodo na referendumu izrekli o tem, ali naj se italijanska vlada zavzame za to, da se evropski skupščini zaupa ustavodajni mandat.

Referendum je omogočil ustrezen, nedavno izglasovan ustavni zakon; njegov prvi podpisnik je načelnik komunističnega parlamentarnega kluba v evropski skupščini tov. Gianni Cervetti.

Do podobnega predloga je prišlo v Belgiji. V ZRN se je za ustavodajni mandat izrekel Bundestag. V Španiji so soroden komunistični predlog Cortes zavrnile. Na Portugalskem pa je usta-

vodajnemu mandatu naklonjeno veliko parlamentarcev iz raznih strank. V tej vneni je na pobudo KPI Italija prednjačila in dajala zgled. Kaj pravzaprav pomeni ustavodajni mandat?

To pomeni, da je evropska skupščina poklicana, da izoblikuje ustavo evropskega političnega združevanja, da torej izpelje tako preosnovo evropskih teles, ki naj pomeni korak v smeri Političnega združenja. Osvojitvev «združenega projekta» komunističnega evro-parlamentarca Altiera Spinellija leta 1982 je sicer v integracijske procese vnesla nekaj pomenljivih sprememb, začeni z «Enkratno listino» iz leta 1985, ki pomeni osnovo tolikanj razvpitega poenotenja evropskega tržišča konec 1992. Skupščinskih pristojnosti je zdaj nekaj več, daleč pa smo še od Spinellijeve zamisli preosnove evropskih institucij; poedine državne vlade se namreč upirajo temu, da bi Spinellijev projekt o združitvi pretvorile v mednarodno pogodbo. Zato smo se komunisti odločili za pobudo, naj volilci neposredno prek referendumov ali posredno prek državnih parlamentov naložijo lastnim vladam, da se zavzamejo za ustavodajni mandat evropski skupščini.

Poudarek je zdaj na gradnji Evrope iz temeljev ljudske volje, ne pa z vrha jalovega prerokanja državnih vlad. Druge politične sile v Italiji so se komunističnemu predlogu sprva izmikale, toda načelna neoporečnost našega predloga o uvedbi referendumu za ustavnim zakonom ter zrelost evropske usmeritve v javnem mnenju sta jih nazadnje le prepovorili.

Tudi v Sloveniji deluje zdaj Združenje za jugoslovansko demokratično pobudo

V Ljubljani so pred nekaj tedni ustanovili odsek Združenja za jugoslovansko demokratično pobudo v SR Sloveniji. Gre za prvo nestransko politično organizacijo, ki se ne omejuje na republiško merilo ali celo narodnostno obeležje. Na javnem srečanju v Domu španskih borcev so med drugimi nastopili Miha Kovač, Predrag Matvejevič, Rastko Močnik, Nebojša Popov, Lev Kreft in Jože Vogrinc. Prispevka slednjih dveh nazorno in zaokroženo pričata o izhodiščih in ciljih Združenja za jugoslovansko demokratično pobudo, zato se je uredništvo Dela odločilo, da ju z njunim privojenjem priobči v celoti.

Združenje za jugoslovansko demokratično pobudo razumem kot politično organizacijo posameznikov, ki vztrajno odpirajo razpravo o demokraciji kot ureditvi razmerij med državljani in njihovo državo v vsej SFR Jugoslaviji. Kot komunist z veseljem sodelujem v političnem pluralizmu kot podjetju, ki nekomuniste, to izmišljeno politično skupino, spreminja v politično razčlenjeno mrežo. Šele v taki mreži je možen razumen in enakopraven pogovor. Pri tem pa ne gre pozabiti, da je pglavitni namen demokratičnega gibanja in vzpostavljanja demokratičnega reda več vreden kakor hitra delitev sedežev v parlamentu. Le družbena in politična moč posameznika je trajna ovira nadutosti mesijanskih prepričanj in sektastvu univerzalnih nadčloveških svetovnih nazorov. Zavzemam se za tisto, kar prinaša nova političnost: stremljenje k rezerviranemu, takorekoč distanciranemu odnosu med državljanom in državo, odnosu, ki bo nastajal onstran vklepanja v politične institucije brez ostanka; za avtonomnost in pluralizem ekonomske, politične in kulturne sfere; za civilnodružbeni odpor represijam nad posameznikom in narodom; za ustvarjanje pogojev za svobodno iniciativo posameznika in za egalizacijo alternativnih oblik političnega oprganiziranja; za moderno slovenstvo (rad bi rekel, da sem za postmoderno slovenstvo, toda to bi bilo ob soočenju s tradicionalno zasnovo obstoječega slovenstva gotovo skokovito pretiravanje), ki naj bo odprta identiteta sredi svetovnih in evropskih razsežnosti.

Suverenost slovenskega naroda, tesno povezana z demokracijo kot družbenim in političnim redom skupnega jugoslovanskega političnega prostora, kliče tudi po prenovljeni nacionalni drži. Staroslovenstvo, zadovoljno z drobtinčarstvom v vseh državah in vseh okoliščinah od Avstrije, Avstro-Ogrske in stare Jugo-

slavije vse do sodobne SFR Jugoslavije, je povsem neplodno, saj vedno odpove prav tedaj, kadar je suverenost naroda in njegova enakopravnost z drugimi narodi z vso ostrino na dnevnem redu. Mladoslovenstvo, ki si z velikimi in radikalnimi besedami prizadeva samo za čimbolj osamosvojeno nacionalno državo, in danes vse pogosteje koketira s separatizmom, bo prekmalu trčilo ob tisto točko, ko postane zgolj nacionalna demokracija omejitev novi političnosti, temeljni suverenosti človeka in državljana ne glede na nacionalno pripadnost, in tudi ekonomskemu in kulturnemu razvoju slovenskega naroda. Omejitev novi političnosti zato, ker se izživlja skoroda izključno v graditvi klasične državne institucionalnosti in hrepeni po njeni moči. Omejitev suverenosti človeka in državljana zato, ker ju reducira na nacionalno pripadnost in ju s tem vklepa v podaništvo. Omejitev ekonomskemu in kulturnemu razvoju naroda, ker etnocentrizem ni učinkovit odgovor novim planetarnim postindustrijskim in polikulturnim razmerjem, pred katerimi se ni mogoče skrivati za plot nacionalne avtarkije.

Ideološka, vrednostna, politična ali državotvorna delitev na Slovence in Neslovence ni nič boljša od delitve na kristjane in nekristjane, na komuniste in nekomuniste, na bele in nebele, na normalne in nenormalne, na civilizirane in barbabe, nič boljša od vsake delitve, ki ljudi razdvaja v imenu nadčloveškega in nadzgodovinskega kriterija na tiste, ki pripadajo, in na nemce in tujce. V ta-

kih delitvah je sicer prijetno biti pripadnik, vendar pripadnost ni na strani razvoja umnih družbenih razmerij med ljudmi. Zato se tako glede državotvornega razreda kot glede državotvornega naroda strinjam s Foucaultom, ki meni, da je treba uveljaviti nove oblike subjektivnosti in zavreči tiste vrste individualnosti, ki so nam bile vsiljene s pretenzijo, da govorijo v imenu univerzalnih interesov in resnic. Univerzalno ni nič več kot igra singularnosti. Prvi pogoj za tako politično držo pa je svoboda individualnega subjekta, njegovo državljanstvo in njegova hkratna družbena avtonomnost, ki se je ne sme zvajati na državo, nacionalno, razredno, ideološko ali kakršnokoli grupno pripadnost brez ostanka.

Prehod iz monokulturne družbe, ki se v celoti izživlja v suverenosti in moči nacionalne države, vse do podaništva kot oblike razmerja med posameznikom in državno formo nacionalne skupnosti, k družbi kulturnega in vsakršnega pluralizma, je tudi tisti prehod, ki vodi Slovence v Evropo. Položaj tistih ljudi, ki jih monokulturna nacionalna državna organizacija odrija na drugo stran kot tujce, delavce iz drugih republik (kot da ne bi bili doma tukaj prav zato, ker tu delajo), otroke iz drugih republik, ki se šolajo v Sloveniji (kot da bi se ti vsak dan vozili v šolo prek slovenske meje) — položaj teh, ki jih staroslovenstvo in mladoslovenstvo odrivata na stranski tir in margino, v pozicijo Neslovencev: ta položaj je preizkusni kamen slovenskega vstopa v demokratično Evropo. Kajti

Direktor Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Vojko Kocjančič je pred dnevi v sejni dvorani dolinskega občinskega sveta predaval o vlogi drobnega gospodarstva v italijanskem proizvodnem stroju afriškim tečajnikom ljubljanskega mednarodnega centra za preučevanje podjetij z državno soudeležbo v deželah v razvoju.

vstop v Evropo monokulturnega šovinizma, v Evropo brezpravnih manjšin in preganjanih tujcev, v Evropo nezahelenih državljanov, v Evropo kot razširjeno reprodukcijo nacionalne policijske države blagostanja enih in države marginaliziranja drugih: ta vstop v tako Evropo me ne zanima. Da omamljenost z nacionalno državnostjo ne vodi k demokraciji, dovolj kažejo razmere na Kosovu, ki so nastale kot plod spopada med dvema nacionalno-državotvornima gibanjema za republiko Kosovo kot suvereno državo albanškega naroda v SFR Jugoslaviji in za poenotenje SR Srbije kot države srbskega naroda. Če danes v zvezi s Kosovom le ponovim jugoslovansko zunanje-politično frazo, da je treba razmere reševati po politični poti in za zeleno mizo, se izpostavljaš represiji vseh možnih členov kazenskega zakonika ali vsaj medijskemu linču. Dve nacionalni evforiji sicer obljubljata ena drugi, da bosta skrbeli za pravice drugih narodov v svoji nacionalni državi, vendar hkrati ne moreta ena drugi verjeti na besedo in obljubo. Jugoslavija kot koalicija sprtih nacionalnih državnih vodstev ne more rešiti ne tega ne drugih konfliktov. Če bo to združenje kaj prispevalo k normalizaciji družbenega dialoga o demokratičnih reformah v SFR Jugoslaviji in k oblikovanju modernega slovenstva, bo opravilo svojo nalogo.

V tej politični organizaciji si zastavljam številne cilje, še preden si zastavljam vprašanje o svojem ali njenem strankarstvu. Zavzemam se za svobodo političnega združevanja in izdelovanja alternativnih programov, za avtonomijo družbenih gibanj in njihov dostop do odločanja, za neposredne in splošne tajne volitve v skupščinska predstavniška telesa z več kandidati in programi, za federacijo narodov in državljanov, za ločitev Zveze komunistov od države kot njene izvršne oblasti in za enakopraven dostop vseh ljudi in njihovih interesnih skupin do instituciji odločanja, za družbeno avtonomijo s samoupravo, zlasti pa za spoštovanje demokratično sprejetih pravil družbenega in političnega in državno institucionalnega delovanja. Hkrati pa ne morem priznavati tistih pravil, ki si jih močnejši ali številnejši dajejo in spreminjajo po mili volji, da le ohranjajo svojo moč in oblast — pa naj gre tu za partijo, za državo in njene aparate, za množice na mitingih ali za narode v ekstazi.

Tudi v demokratični SFR Jugoslaviji, tudi v polikulturni SR Sloveniji se torej vidim prej v opoziciji kot kje drugje, prej na margini kot v centru, prej v manjšini kot pri večini. Tako obnašanje mi ne narekuje le «anarhična zavest» posameznika, ki se ne želi več predajati nobeni univerzalni ideji, ampak tudi nevarnost oblikovanja dvotretjinske družbe.

Lev Kreft

11. t.m. je bil gost torkovega večera v Slovenskem klubu psihanalist-terapevt tovariš Pavel Fonda. Obravnaval je globinske duševne mehanizme tržaškega italijanskega nacionalizma. Razvil je podmeno možne analogične vzporednosti med osebnim dozorevanjem od otroške paranoidne, panično zaslepljene duševne razvojne stopnje k odrasli depresivni, trezno obvladani stopnji ter prehodom cele skupnosti k zdravemu, «odraslemu» odnosu do lastne narodne pripadnosti in zavesti.

Slovenščina v rajonskih svetih: županovo mrcvarjenje predpisov

Člen 27 pravilnika rajonskih svetov pravi: «Pri delovanju organov rajonskega sveta ja uporaba slovenščine dovoljena». Člen je kratek, jasen, neizpodbiten. Občinska prevajalska služba, ki ji gre priznanje za strokovnost in prizadevnost, deluje že vrsto let v rajonskih svetih na Vzhodnem in Zahodnem Krasu, za Rojan, Greto in Barkovlje ter pri Sv. Ivanu, kjer so od samega začetka navzoči slovenski svetovalci.

Izvajanju te «pravice» navzlic pa členu ponekod še danes trdovratno kljubujejo.

Kjer pravico že danes izvajajo, fašisti razsajajo, brž ko zaslišijo slovensko besedo. Tu pa je že stvar javnega reda in predsedniki naj segajo po zakonitih sredstvih, da ga zaščitijo ali pa vzpostavijo! Politično odgovornost za tako nestrpnost, nacionalistično vzdušje pa seveda nosijo stranke večinske koalicije. Nejasnost stališč ter razkorak med izjavami in dejanji odpira prostor najbolj mrkim nacionalističnim silam, da se repenčijo in maličijo javno podobo demokratičnega tkiva v našem mestu.

Prav z zavestijo, da ne gre pri tem le za grob napad na Slovence, temveč tudi na slehernega Italijana, ki ni ravnodušen do demokracije, antifašizma in boja zoper rasizem, so občinski svetovalci KPI od župana in odgovorne odbornice terjali ukrepov, da se nesramnemu izzivanju postavi konec. O odgovoru doslej ...ne duha ne sluha!

Pač pa je sam župan po naglem postopku odgovoril na prošnjo naše rajonske svetovalke Alenke Dobrile, da bi ji prevajalska služba omogočila slovenski

nastop pri Sv. Jakobu: «Prevajalska služba deluje iz navade («per prassi») le v tistih rajonskih svetih, kjer je število slovenskega prebivalstva relevantno». Zanimivo je, da je tokrat izgovor drugačen od tistega, ki ga proračunski dokumenti navajajo kot merilo za nastop prevajalske službe, namreč zastopnost neke fantomske «slovenske politične komponente», kar so doslej vselej tolmačili z navzočnostjo zastopnikov SSK. Kaj imata oba izgovora opraviti z enakostjo državljanov pred pravno državo, urag vedi! Opozoriti velja, da se SSK ni takemu tolmačenju nikoli postavila po robu.

Zaradi takega mrcvarjenja pravnoveljavnega pravilnika so občinski svetovalci KPI naslovili na župana ustrezno vprašanje, da ga priključijo k odgovornosti, ki mu jo nalaga zakon glede spoštovanja predpisov.

Anamarija Kalc

Evropski parlament o razmerah na Kosovu

Stališča komunistov v Rossettijevem nastopu

Avtonomno pokrajino bo obiskala delegacija evroposlancev

Evropska skupščina je 12. t.m. izpričala vznemirjenost zavoljo razmer na Kosovu, zaradi represije policijskih in vojaških oboroženih sil ter vala aretacij številnih osebnosti javnega življenja. Listina, ki jo je osvojila večina, terja osvoboditev političnih jetnikov ter spoštovanje obvez, ki jih je s podpisom sklepne listine na konferenci v Helsinkih sprejela jugoslovanska vlada do manjšin, ki živijo na njenem ozemlju, in splošneje do človeških pravic.

Poleg teh misli in zadovoljstva ob vabilu, ki ga je na evropsko skupščino naslovil predsednik jugoslovanske zvezne skupščine, naj pošlje zastopstvo, da se na kraju samem prepriča o položaju (vse to je naletelo na soglasni pristanek strassbourške skupščine) vsebuje resolucija nekaj manj uravnovešenih in manj natančnih presoj, ki so komunistični skupini narekemale, da se je pri sklepnem glasovanju vrdržala. «Ni mogoče realistično trditi,» — je v imenu komunistične skupine dejal tovariš Rossetti — «da je Jugoslavija na pragu

državlanske vojne in da je mir v Evropi ogrožen po dogodkih na Kosovu, pač pa nas seveda vznemirjajo dogodki, ki navijajo že tako napete odnose med narodnostmi, ogrožajo enotnost ter netijo žarišče destabilizacije na področju, ki je za evropska celinska ravnovesja sila kočljivo».

Kosovski vozle je po mnenju tržaškega evropskega poslanca politične narave; zapleten vozle z razrvanim zgodovinskim zaledjem, čigar bistva osvojenega resolucija ni zadela. Dvoje velja upoštevati: 1) avtonomistični tokovi ter težnje k avtonomiji narodnosti, ki živijo v eni državi, sta značilni potezi našega časa pod vsemi političnimi poldnevnikami, od Korzike do Španje in Sovjetske Zveze, in prazna je misel, da je ta vprašanja mogoče reševati s policijskimi ukrepi ter z vojsko; rešitev mora biti politična ter sloneti na dialogu ter vzajemnem razumevanju sobesednikovih potreb; 2) Jugoslavija se zaradi lastne gospodarske krize in lastnega položaja ne more odtujiti Evropi, razmerju in sode-

lovanju z Evropsko skupnostjo. Te smernice izpostavlja komunistični predlog resolucije, ki ga je osvojitev večinske resolucije spravila z dnevnega reda.

Komunistična skupina je v njem spodbujala k povratku k rednim ustavnim razmeram, k premagovanju izrednega stanja, k osvoboditvi političnih jetnikov ter k sodnijskemu ugotavljanju odgovornosti za žrtve na obeh straneh ter je nazadnje potrjevala pripravljenost evropske skupščine, «da podpre napore zveznih oblasti za razrešitev temeljnih gospodarskih problemov jugoslovanske krize v pogojih obnovljene normalnosti».

V razpravo je posegel tudi furlanski poslanec Mizzau (KD): o Slovencih v Italiji je dejal, da uživajo popolno zaščito ter večje pravice kot sama italijanska večina.

K manj napetemu ozračju med obravnavo je prispevala pomembna napoved predsednika skupščine Lorda Plumba o obisku, ki ga bo uradno zastopstvo parlamenta opravilo na Kosovu, da se prepriča o razmerah.

Pod Ceausescuvim žezlom

Sloviti dramatik romunskega porekla Eugene Ionesco pa je pred evropsko skupščino potožil nad «kulturnim genocidom» romunskega naroda. «Romunija je na tem, da stopi iz Evrope», je menil in pristavil: «Romunski vsakdan pomeni pravo moro; dežela, ki je v kmezijskem pogledu med najbogatejšimi na svetu, danes strada... kako preživeti, ko se krompir prodaja ne na kilogram, temveč po kosu?».

Pismo uredništvu

Draga Jasmina, dolžan sem ti bil odgovor, zamudo pa so zakrivilo okoliščine, o katerih si najbrž prebrala v dnevnem časopisu, še posebej poročila iz senata, kjer smo oblikovali ožji odbor za usklajevanje besedil zakonov za globalno zaščito Slovencev. Upam, da boš razumela, da je bilo to moja glavna skrb v zadnjih časih in sem obvezo o odgovoru za nekaj dni odložil.

Ne bom izgubljal veliko besedi z opisovanji mojih nesoglasij s prof. Samom

9. marca 1919 so slovenski socialisti v Julijski krajini ustanovili v Trstu Višji kulturni svet za slovenski proletarijat. Svet je vključeval društva Ljudski oder in izdajal kulturni vestnik «Njiva»; od maja do oktobra 1919 je izšlo 17 števk. Med sodelavci «Njive» srečamo politike Tumovega in Regentovega kova, gledališčnika Skrbinška, pripovednike Franceta Bevka, Jožeta Pahorja, Ferda Kleinmayria, pesnika Stana Kosovela in Alberta Široka itd. Septemberska številka «Njive» prinaša resolucijo Meddeželne konference slovenskega proletariata o «pristopu organizaciji slovenskega proletarijata v komunistično organizacijo delavstva v Italiji. «Njivo» lahko upravičeno štejemo za predhodnico našega DELA, prvega slovenskega komunističnega časopisa sploh.

Pahorjem in njegovimi metodami. Tudi zato ne, ker se mi ne zdijo tako pomembna, še manj pa bistvena. V demokratični družbi ima vsak pravico, da pove svoje mnenje in ga zagovarja. To najbrž velja tudi zame in te pravice sem se poslužil vsakokrat, ko se mi je zdelo potrebno. Kot takrat, naprimer, ko smo v Cassandrovi komisiji vodili enotno bitko proti vztrajni zahtevi tržaških nacionalistov o preštevanju naše manjšine in nam je Samo Pahor nepremišljeno metal polena pod noge. O tem sem nekaj napisal tudi v svoji knjigi «Rimski mlinci».

Priznam, da si me presenetila z očno, da dajem vtis «precej neodločnega človeka». Najbrž si prva, ki mi to očita. Drugi mi prej pripisujejo druge negativne lastnosti, kot so trma, določena zaletavost, zagnanost, pikrost... Naj bo, vsak ima značaj, ki si ga je ustvaril v okolju in z življenjskimi izkušnjami. Rad pa priznam, da sem vedno grešil s svojo glavo in me ni nihče vodil za roko. Tebi sem priporočal isto, kar priporočam drugim mladim ljudem in svojim otrokom: pretehtaj svoje početje, trezno razmisli o vseh posledicah, poskusi stopiti tudi v kožo drugih. Ne zahtevam, da bi mislila kakor jaz ali ljudje mojega pokolenja, saj je napredek tudi v dialektiki med generacijami. Enega izmed tvojih prepoceni očitkov pa ne sprejemam. V pismu Tomažu Banu pišeš z določenim prezirom o tem, kar naj bi ne uspeli narediti «poklicni politiki», na katere običajno kaže s prstom prav tisti, ki bi radi prepričali ljudi, da je vsa politika umazana, v resnici pa želijo, da bi se ljudje z njo ne pečali. V parlamentu smo imeli ljudi, kot so bili Marija Bernetič, Albin Škerk in Jelka Gerbec. Če v bitki za zaščito Slovencev nismo slavili uspeha so bila kriva razmerja sil in druge okoliščine, tudi naše napake. Poleg tega jim gre priznanje, da so v teh okoliščinah dosegli največ, kar je bilo mogoče. Bernetičeva zakon o dajanju slovenskih imen in šumevcih, Škerk zakona o slovenskih šoli in o slovenskih TV oddajah. Seveda ni njegova krivda, če RAI tega zakona ne spoštuje še danes. Jelki Grbec pa gre zasluga, če je v tej mandatni dobi bil osvojen, brez pomislekov, sodni postopnik, ki ukinja prepoved rabe slovenskega in drugih manjšinskih jezikov pred sodišči. Bitko je začel že Škerk, zaključila pa sva jo s sen. Battellom v tej zakonodajni dobi... Res, rimski mlinci meljejo zelo počasi... Govoriti v njihovem primeru o «poklicanih politikih» se mi zdi krivično, tudi če to piše sedemnajstletnica. Konec koncev boš čez leto in dan tudi ti imela volilno pravico in se boš morala odločiti. Prav je, da sodiš trezno in pravično, brez prenapljenosti.

Vsekakor je prav, da tudi take probleme razčistite v krogu mladih.

Lepo pozdravljena,

Stojan Spetič

Tovariša Dušana ni več med nami

Pred nekaj dnevi je nas vse prizadela vest, da je nenadoma umrl tovariš Dušan Furlan. Tovariša Dušana je gotovo poznal vsak Slovenec v naših krajih in mnogi tudi v širši domovini, razen morda najmlajših, saj se je v zadnjih letih umaknil iz javnega življenja ali vsaj iz politične aktivnosti. Posvetil se je delu v Zvezi vojaških vojnih invalidov nov, kateri je predsedoval, in pisanju. Pa ravno najmlajšim bi bil tovariš Dušan lahko v najboljši zglede in bi jim posredoval svojo brezmejno ljubezen do življenja in do ljudi. Toda v svoji skromnosti je zavračal vsako «pridigo», kot je imenoval spomine na leta vojne in huda povojna dogajanja.

Pa so bili njegovi spomini nekaj, kar iskreno upamo, da bo objavljeno, kajti ne sme biti, da bi šlo v pozabo. Preživel je fašizem v rojstnem Šempolaju kot otrok in dijak, okupacijo kot borec prvih partizanskih skupinic in nato kot komandant partijske šole v Cerknem, kjer so se izobraževali slovenski partizanski poveljniki. Tu je bil tudi težko ranjen, tako da se je več let boril s smrtjo. In jo je premagal, pa ne le fizično. Kot 90 odstotni invalid se je vključil v povojno politično življenje in celih osem let vodil občino Devin-Nabrežina. Bil je tudi pokrajinski svetovalec in član federalnega komiteja partije v Trstu. Tu ni prihranil nobene ne sovražnikom ne tovarišem, kar mu je verjetno kdo tudi zameril, toda v njegovi veliki razgledanosti ni prenesel ne političnega ovinkarjenja ne licemerstva.

Človeku zmanjka besed, ko se mora posloviti od takšnega tovariša.

V nedeljo, 9. t.m. so v Rupi na Goriškem odkrili spomenik padlim za svobodo.

WORLD LAB tudi v Trstu!

Predsedoval mu bo tržaški fizik ter komunistični senator Claudio Villi Zunanji minister Andreotti o sovjetskem deležu pri mednarodnem podvigu

V grljanskem mednarodnem Centru za teoretsko fiziko (25 let je že, kar so ga ustanovili) je pred nekaj dnevi bila svečanost ob vsakoletni podelitvi nagrade «Dirac». Ameriškemu fiziku Davidu J. Grossu jo je tokrat podelil predsednik centra za znanstveno kulturo «Ettore Majorana» v kraju Erice na Siciliji ter pobudnik tamkajšnjih mednarodnih srečanj o nalogah znanstvenikov pri jedrskem razoroževanju ob sodelovanju sovjetskih in ameriških strokovnjakov.

Prof. Zichichi je ob tej priložnosti seznanil javnost z napovedjo, ki je za naše mesto še posebej zanimiva: Trst naj bi se namreč pridružil Moskvi, Pekingu in Šri Lanki kot vozliščem nedavno zasnovanega omrežja World Lab. s sedežem v Lausannu v Švici. Trst naj bi po besedah prof. Zichichija postal sedež italijanske sekcije World Lab.a, v mednarodni delitvi dela pa posvečal posebno pozornost prispevku znanstvenikov iz Srednje Evrope ter iz dežel v razvoju.

Znanstveni predsednik tržaškega sedeža bo fizik Claudio Villi, rojen v Trstu leta 1922, docent za jedrsko fiziko na univerzi v Padovi od ustanovitve prve tovrstne stolice leta 1961. Leta 1948 je bil obsojen zaradi protifašistične dejavnosti. Med vojno je opravljal zaupne naloge pri zvezah med italijanskimi in jugoslovanskimi partizani. Leta 1976 je bil v Padovi izvoljen za senatorja na listi KPI.

Italijanski zunanji minister Andreotti je o nastanku pobude nedavno zapisal v predgovoru k zborniku lastnih pričevanj o štirih desetletjih diplomatskih stikov s Sovjetsko zvezo «SZ поближе» («L'URSS vista da vicino») takole:

Našo uredniško upraviteljico tovarišico Ksenjo Starec je doletela resnejša avtomobilska nesreča. Njej (in sotrpinom) vošči uredništvo tudi v imenu bralcev in raznašalcev skorajšnje okrevanje, da ne bomo predolgo pogrešali njenega vedrega nasmeha! Dotlej se bralcem in darovalcem prispevkov opravičujemo za izostanek zadevne rubrike.

Uredništvo

Pri listanju teh strani bo bralec večkrat naletel na sledove mojega živega zanimanja za pospeševanje stikov med znanstveniki v podporo politike konstruktivne mednarodne odjuge. Če naj ostanem pri SZ, je do pomembnega koraka prišlo februarja 1987 s podpisom protokola o sovjetskem sodelovanju pri dejavnostih World Laboratoryja, pobude na relaciji Vzhod-Zahod-Sever-Jug, ki jo je sprožil prof. Zichichi na valu srečne izkušnje seminarjev v Ericeju. Tu se dialog med znanstveniki ni nikoli pretregal, še več, očitno je prednjačil pred ponovno obuditvijo razgovorov med blokoma, ki sta se drug drugemu dolgo in nevarno zoperstavljala in prišla marsikdaj čisto na rob razdora.

Podpisu sporazuma je sledilo odprtje sedeža World Laboratoryja v Moskvi, ko sva s Ševardnadzejem prestigla trak v Institutu sistemskih analiz pri moskovski univerzi.

Predvidena sta še dva dokončna sedeža laboratorija v Sovjetski zvezi; za prvega je bil določen samostan Pareslavlj Zaleskij. Za drugega pa namerava sovjetska vlada priskrbeti starinsko poslopje sredi Moskve. Oba sedeža bodo preuredili arhitekti, člani World Laboratoryja samega.

Kar поближе zadeva projektke, so sovjetski znanstveniki tvorno soudeleženi pri več dejavnostih. Najprej sta stekla projekta «Gran Sasso» in «Hermes».

Pri projektu «Gran Sasso» sodeluje Sovjetska Zveza s tisoč osemsto tonami scintilacijske tekočine ter štirideset osemsto fotocevmi.

Projekt «Hermes» si je za cilj postavil, da omogoči milijonu šol iz vseh držav sveta občevanje prek kompjuterja.

Sovjetski prispevek k projektu, ki zanj zagotavljajo, da uživa osebno soglasje Gorbačova, bo v izstrelitvi satelitov v obzemske krožnice.

Sovjetski znanstveniki pa pravkar sodelujejo še pri siceršnjih projektih na raznih področjih, med njimi:

- Projekt «Prometeus» za razvijanje matematičnih modelov za velike pojave planetarnega merila (razoroževanje, gospodarska rast, itd.).

- Projekt «Hippokrat» za izpopolnjevanje kompjuterizirane zdravstvene diagnostike. Projekt «Hefajst», ki ima za cilj uporabo nosilnih raket izstrelkov, ki so jih sklenili odpraviti. Uporaba raket v miroljubne namene potrebuje posebno magneto — hidrodinamično tehnologijo — s kratico MHD. Le ta omogoča raziskovanje zemeljske skorje do sto km globine. Sovjetski prispevek k temu projektu je zelo visok, pomislimo le, koliko stane ena sama raketa.

Bodisi projekt «Gran Sasso» kot «Hermes» in «Hefajst» pa tudi ostali projekti segajo v razsežnosti Vzhod-Zahod-Sever-Jug. Delež osi Vzhod-Zahod je za uspeh projektov kajpak odločilen.

Predsednik sovjetske sekcije World Lab.a prof. Velikov je predsedniku World Lab.a prof. Zichichiju pred kratkim sporočil, da je ministrski svet Sov. Zveze prisodil World Lab.u «status» mednarodnega telesa, ki uživa pri delovanju v Sovjetski Zvezi posebne prednosti.

Vtisi s sovjetske gledališke turneje po Italiji

Petek, 3. marca.

Prihajajo. Dve leti priprav in tržaškemu združenju Italija-SZ je uspelo pripeljati v Italijo Moskovsko gledališče-delavnico «Na Jugozapade».

Sobota, 4. marca

Igralci so v Trstu dvakrat nastopili v Kulturnem domu. Prvi večer so predstavili Goldonijevo «Mirandolino», ki je verjetno vzburla nekatere duhove, ko je v dvorani zazvenela italijanska lahka glasba (Toto Cutugno, Pupo, I ricchi e poveri...). Igralce je naša negativna ocena take glasbe presenetila. Oni besed ne razumejo, melodija pa je resnično privlačna. Ko so v Moskvi šele vadili to komedijo, so bile te pesmi najbolj priljubljene in so jih zato zbrali za svojo predstavo.

V Kulturnem domu (in v vseh ostalih italijanskih gledališčih, kjer so nastopili) so se morali igralci najprej privaditi velikemu odru. V Moskvi imajo na razpolago majhen prostor, kjer je meja med odrom in gledalci neznatna. «Tako se gledalci bolje vživijo v predstavo, kot da bi sami nastopali...», nam je povedal Valera, režiser.

čolnu, skupna slika pri Goldonijevem spomeniku. Benetke-to je pravljica! Nekateri niso verjeli svojim očem, mislili so, da so to le sanje. Za Ruse je Italija zibelka umetnosti in 10 dni ni dovolj, da se naučijo atmosfere, ki preveva vsak kotiček Italije. «Do svidanija, Venecija!», v upanju, da se bomo še kdaj vrnili. «Zakaj ne bi nastopil na Benškem pustu?»

Torek, 7. marca

Oglej, Gradež, Gorica: tretja predstava v Italiji. Spet vsi tehniki na odru in ubogi prevajalec, ki se ni še naučil prave terminologije. Ta hoče poskusiti zvok, drugi že zbira barve za luči, tretjega skrbi, koliko bo sploh gledalcev. Pravih tehnikov v resnici ni. Značilnost tega gledališča je tudi ta, da igralci vse sami delajo. V njihovem majhnem moskovskem gledališču kdor ne nastopa, prodaja vstopnice, spremlja gledalce k njihovim mestom, pripravlja čaj za goste v odmoru, po predstavi sami vse pospravijo, pomijejo; tudi obleke si sami šivajo. Vse spominja na pravo družino; nekateri so med seboj tudi poročeni in tudi njihovi otroci včasih nastopajo v

Verona, Bologna, Firenze, Padova

Po nastopu v Roveretu, kjer je maloštevilno občinstvo navdušeno sprejelo igralce in sledilo predstavi, se je začel pravi dopust. V Veroni smo si ogledali Arena in dejstvo, da ti kamni stojijo tam že dve tisočletji, jih je vznemirilo. Seveda nismo mogli mimo balkona Julije, pa tudi v Firencah smo iskali take kotičke, ki bi jih spomnili na Machiavellijevo «Mandragolo», ki so jo sami že uprizorili. Teden dni pred njimi se je v Firencah mudil režiser Vasiljev, ki velja skupno z Valerijem Beljakovičem, režiserjem gledališča «Na Jugozapadje», za enega najbolj znanih in perspektivnih sovjetskih režiserjev. O tem in o mnogem sva se pogovorila z Valerijem. Vprašan je seveda mnogo, začeli smo s plani za bodočnost. «Hočemo delati v Moskvi, predolgo že potujemo in gostujemo, sedaj se moramo predstaviti tudi naši publikli. «Nato se pogovor zasuče na finančne probleme. To gledališče je med prvimi v SZ prešlo na «hozrasčot», pomeni, da si zaslužek delijo igralci, majhen del pa odmerijo za državni davek in za najemnino. Njihovi igralci imajo poprečno višjo plačo od t.i. akademskih igralcev, t.j. od teh, ki so zaposleni v državnih gledališčih. Od države študijo «Na Jugozapade» ni nikoli dobival gnotne podpore, kajti to bi pomenilo tudi duhovno odvisnost. Danes pa tudi nočejo državnega denarja, rajši so si poiskali sponzorja. Režiser ne dela samo v tem gledališču, pač pa ga vabijo v mnoga gledališča SZ. Tudi igralci večkrat nastopajo v filmih, tako da so med njimi prave kinozvezde. Vendar to delajo le zavoľjo zaslužka; njihova ljubezen je samo gledališče.

Nedelja, 13. marca

Potovanje se bliža h koncu. Še zadnji nastop v Vidmu, zadnje ure v Italiji.

Zadnja vprašanja: «Valera, kako bi opredelil vaše gledališče?» Valera ne govori o avantgardi; pravzaprav je zanj avantgarda povratek sodobnega gledališča k ljudskemu, h Commedii dell'arte, kjer so važni igralec, glas, bigi, preprostost scene, jasnost. Gledališče naj bo dostopno vsem, naj vzbuja strasti. Zato se njihovo gledališče loteva vseh žanrov: pri izbirah, kot pove Valera, sledijo svojemu srcu. Le o bodočnosti tega gledališča se Valera nekoliko zamisli: opaža, da se skupina igralcev razkrajaja. Redki so dokončali gledališko akademijo, večinoma so nastopali iz veselja, zdaj pa jih je zajel val popularnosti. Valera čuti potrebo po novem gledališču-studiju. kjer bi lahko začel delo z mladimi igralci: le v tem je po njegovem izhod iz krize.

Ponedeljek, 14. marca

Vlak je že za ovinkom. Pozdrav Moskvi. Mogoče se še kdaj srečamo... Srečno! Kako je pusto brez vas!

PODPIŠITE

PREDLOG REFERENDUMOV O LOVU IN PESTICIDIH!

ZA SPREMEMBO KRIVIČNE ZAKONODAJE O LOVU! ZA ZDRAVO HRANO IZ ZDRAVEGA OKOLJA!

Nedelja, 5. marca

Najprej ogled mesta, po kosilu pa vsi spet v gledališče. Po sobotni izkušnji, v nedeljo ni kazalo najboljše. Spet je bilo treba pripraviti sceno. V soboto niso potrebovali nobenih scenskih pripomočkov, v nedeljo jim je bila za Gogoljevo «Ženitev» dovolj omara, šopek cvetja in ruska narodna pesem.

Največ dela je bilo vselej z lučmi. Naravnaj desno, spusti vrhnjo, tam naj bo luč zelena, tukaj pa močan reflektor. Nato vaje: nekateri igralci so prvič nastopali v tej predstavi, treba je bilo dolgo ponavljati vloge. Na prvi videz mili Valerij Romanovič je pokazal svoj pravi obraz režiserja-tiranca, ki pri delu razpolaga s čustvi in osebnostjo igralcev. Vsak je lahko tu pa tam povedal svoje mnenje, vtise, predlagal nove variante, vendar je vselej obveljala končna beseda režiserja-gospodarja.

Ponedeljek, 6. marca

Dan je posvečen turističnemu ogledu Benetk. Sprejem v deželni palači, nato sprehod pa Canal Grande na motornem

predstavah. Vsi skupaj tudi zbiraajo repertoar: večkrat so bile njihove izbire predrzne za tiste čase in imeli so nič koliko težav z oblastmi. «Kljub vsem finančnim in birokratskim težavam pa neprekinjeno delujemo od 1974. leta», povejo ponosno.

Sreda, 8. marca.

Mednarodni dan žensk: moški del (večinski!) skupine ni pozabil na praznik: v hotelu so nam opolnoči nazdravili in vsaka ženska je dobila svoje darilo.

Dolga pot v Trento: v avtobusu poslušamo «pravo» italijansko glasbo (Guccini, Dalla), igramo na kitaro in pojemo, moško igrajo domino.

Časa za razgovor ne manjka. Vtisi igralcev iz nedavne turneje po ZDA, pe-restrojka v SZ, njihovi prvi vtisi iz Italije. Vsiljuje se vprašanje, ali bi rad živel v Ameriki ali v Italiji? Nihče se ne bi rad preselil iz lastne države, danes je življenje v SZ, pa čeprav težko, zelo zanimivo.

Med partijo in družino...

Tokrat odgovarjata na vprašanja DELA tovarišici Tamara Blažina in Anamarija Kalc

1. Kaj se bo po tvoje spremenilo v partiji s tem, da bodo ženske imele eno tretjino mest v vodilnih organih? Kakšne druge spremembe bi morali vpeljati v načinu dela, da bi ženske resnično lahko vplivale na stališča in politiko partije?

2. Ti si že več let aktivna v partiji. Kakšne težave si pri tem imela kot ženska v različnih obdobjih in kako so vplivale na tvojo zavzetost?

3. Je aktivnost v partiji oziroma izven doma in službe nasploh povzročila probleme v tvojem zasebnem življenju in kako si jih doživljala oziroma rešila?

1. Tamara: Spadam med tiste, ki ne zagovarjajo, da morajo imeti ženske eno tretjino mest v vodilnih organih partije vedno in za vsako ceno, pa čeprav sem prepričana, da bo to pripomoglo k temu, da bo naša prisotnost v stranki markantnejša, kar bi se drugače počasi uresničevalo. Mislim namreč, da je treba pri tem upoštevati posamezne situacije, sposobnosti in razpoložljivost žensk in seveda skrb, naj bi to ne oškodovalo sposobnih tovarišev. Prav gotovo pa bo večja prisotnost žensk vplivala na večjo prisotnost določenih problematik znotraj partije, kot so: socialne storitve, vzgoja, spolnost in vse, kar je s tem vezano, ženska brezposelnost in še toliko drugih. Prepričana pa sem, da moramo tudi o teh vprašanih razpravljati in sklepati vsi, ne glede na spol ali starost, saj so navsezadnje to splošna družbena vprašanja. Dodala bi seveda, da bi moralo postati delo v stranki bolj agilno, bolj elastično, predvsem pa bolj konkretno; tako bi lahko ženske v resnici več sodelovale in bi lahko usklajevale službene in družinske obveznosti z aktivno politično angažiranostjo. Ni dovolj, da ženske izvolimo; moramo jim dejansko omogočiti, da lahko dajo svoj doprinos. Ta tretjina zagotovljenih mest pa je za nas ženske prav gotovo izziv, da se v večji meri lotevamo politike in je ne prepuščamo samo moškemu spolu ter da vanjo vnašamo nove vrednote, ki naj postavijo v središče pozornosti človeka in vse njegove potrebe.

1. Anamarija: Seje vodilnih organov bodo nedvomno krajše! Mimo vsake šale mislim, da ni lahko danes odgovoriti

na to vprašanje. Nisem namreč tako zagrizena «feministka», da bi mislila da je rešitev krize naše stranke le v večji prisotnosti žensk, z druge strani pa upam, da bo ta prisotnost le prinesla nov, svežerji val v politiko. Prepričana pa sem, da je le nekaj resnice v moji začetni frazi. Da bodo lahko sploh ženske bile aktivne v politiki, bo treba spremeniti «čas politike», ki je sedaj zelo dolg v fazi diskusije in izdelave stališč, krajši pa, in zaradi tega manj učinkoviti v operativni fazi, v fazi izvajanja. Če bomo znale ženske obrniti, spremeniti to razmerje, bo naš doprinos nedvomno velik.

2. Tamara: Moja aktivna prisotnost v KPI traja že skoro dve desetletji. Ta aktivnost pa ni imela velikih nihanj, saj sem skušala kljub družinskim obveznostim (predvsem skrb za dva otroka) ter vse večjim službenim odgovornostim obdržati neko konstantno prisotnost in aktivnost, če drugače ne, pa vsaj v sekcijem in občinskem okviru. Pri tem je treba poudariti, da sem imela in še vedno imam v družini veliko razumevanja, predvsem pa pomoči. Kot ženska pa se nisem v partiji nikoli čutila zastavljena; obratno, prav zato, ker sem ženska, so mi bile včasih naložene določene odgovornosti.

2. Anamarija: Predvsem bi želela poudariti da je vprašanje res pravilno zastavljeno. Aktivnost, angažiranost ženske v politiki je res vezana na različna življenska obdobja, vsaj zame je bilo tako. V KPI sem se vpisala 1972, potem ko sem bila angažirana v študentskem gibanju na šoli za socialne delavke, mislim da je bila izbira, ki sem jo takrat napravila, nekje posledična. Premočno na pa ni bila zavzetost in angažiranost. Leta 1972 sem imela prvega sina, 1978 pa sem rodila hčerko. Vse do leta 1983, ko sem kandidirala za rajonski svet, sem popolnoma opustila aktivno politiko in se ukvarjala z otroki, ki v rosnih letih zahtevajo celega človeka. Poleg družine pa sem seveda imela tudi službo.

Za izbiro, ki sem je bila takrat napravila, se nisem nikoli kesala in tudi je nisem doživljala kot prisilno. Ko je prešlo «ta hujše» pa sem se ponovno približala aktivni politiki, mogoče s kančkom zrelosti več.

3. Tamara: Glede na to, da sem bila od mladih let aktivna, za kar sem imela zgled že v domačem krogu, nisem občutila resnejših problemov v zasebnem življenju. Pri tem je bilo treba že znotraj družine ustvariti neko določeno ravnotežje. Seveda pa si tu pa tam za marsikaj prikrajšan, družina večkrat pogreša tvojo prisotnost, predvsem pa ti manjka umirjen in urejen ritem življenja. Verjetno se je treba naučiti delati z določenimi ritmi, rekla bi skratka, da je stvar organiziranosti in racionalizacije časa. Prav gotovo se znajdeš večkrat v težavah, v dilemah in imaš velike

občutke krivde do svojih najbližjih; mislim pa, da če ti je delo v stranki ali kjerkoli drugje vsč in verjameš v določene ideale, potem z večjo lahkoto premostiš tudi težave. Nikakor pa bi si ne mogla predstavljati življenja, ki bi se omejilo na službo in dom. Pripomniti moram še, da nisem kljub vsem obveznostim nikoli zanemarjala svojih materniskih dolžnosti. Na koncu naj le rečem, da moramo ženske plačati veliko večjo ceno kot moški za katerokoli družbeno vpreženost.

3. Anamarija: Moja politično udejstovanje je nedvomno povzročilo probleme v družini, bodisi organizacijskega zanačja kot tudi na globljem področju odnosov. Teh problemov nismo še v družini rešili in tudi ne vem, če so rešljivi do konca. Osebnostno smatram, da je iskanje rešitve v tem, da se o življenjsko važnih izbirah v družini govori, da se vsi čutijo soudeleženi. To seveda še zdaleč ne rešuje vseh problemov, ker je med racionalnostjo in čustvenostjo prepad. Včasih mislim, da je glavni napor moje družine graditi mostove nad tem prepadom. Zaenkrat se mi zdijo ti mostovi trdni, če bi se začeli rahljati, ne bi imela dvomov... prepustila bi nadaljno «borbo» drugim tovarišicam.

Pozdrayni nagovor dolinskega župana tovariša Edvina Švaba ob s rečanju kopskega škofa Metoda Piriha ter tržaškega škofa Lorenca Bellomija med letošnjo «odprto mejo» v dolini Glonščice.

Ženska kultura v Evropi med Vzhodom in Zahodom

Ženske številnih dežel vzhoda in zapada so se srečale 10. in 11. marca v Benetkah na večnem in zanimivem posvetovanju. Za srečanje na temo «Ženske Evrope: preko meja brez meja» so dale pobudo komunistke osrednjega vodstva in deželnih odborov KPI Furlanije-Juljske krajine, Veneta in Gornjega Poadižja, evropske parlamentarne skupine in medparlamentarne skupine izvoljenih žensk na listah KPI.

Uvodno poročilo je podala Mariangela Gritta Greiner, odgovorna za ženska vprašanja pri deželnem odboru KPI za Veneto in članica Centralnega komiteja; uvodoma je predsedovala senatorka Franca Ongaro Basaglia, pristaš neodvisne levice. Med drugimi so nastopile: evropska parlamentarka in tajnica deželnega odbora KPI za Veneto Lalla Trupia, poslanka KPI Anna Serafini, deželna svetovalka KPI za Lombardijo Elga Montagna in odgovorna za ženska vprašanja pri deželnem odboru KPI za Furlanijo-Juljsko krajino Ester Pacor, za Italijo; Lucia Garcia Cobo, odgovorna za ženska vprašanja pri osrednjem vodstvu Komunistične partije Španije; Tatjana Guščina, predstav-

nica svetovnega instituta za gospodarstvo in Margarita Bunkina v zastopstvu KP Sovjetske zveze; Zofka Klemen Krek, predsednica zverne konference SZDLJ za socialna vprašanja žensk, je opisala položaj žensk v Jugoslaviji in njihovo skrb za doseg enakosti v družbi, na delu in v družini ter govorila o pomenu in vlogi narodnih manjšin in o potrebi po primerni zaščiti vseh manjšinskih stvarnosti; Karin Junker, članica vodstva SPD, za Nemčijo; Bev Provoost v zastopstvu Labour Party za Veliko Britanijo; Magda Kosa Kovacs za ogrske sindikate; Judith Galambos za ogrski svet miru; Edith Öser za norveško laburistično stranko itd.

Srečanje so organizatorke razčlenile na dvojce: v splošno razpravo na osnovno temo in v okroglo «Soodvisnost, nenasilje, solidarnost, razvoj, razorožitev, mir».

V obravnavo so posegle udeleženske srečanja. Med drugimi je poseglo tudi nekaj predstavnic naše dežele; Augusta Barbina, deželna svetovalka KPI in podpredsednica deželnega sveta Furlanije-Juljske krajine, občinska svetovalka miljske občine Liliana Santi, poslanka socialistične stranke Roberta Breda. Govorila je tudi slovenska senatorka Jelka Gerbec, odgovorna za pravosodje pri deželnem vodstvu KPI za Furlanijo-Juljsko krajino (njen poseg objavljamo ločeno).

Na srečanje so prisotne ženske odobrile tudi skupni zaključni dokument. V njem se poudarja, da ženske vzhoda in zapada nameravajo zgraditi «nov

evropski dom» in da si bodo prizadevale, zato da se ta prvi poizkus medsebojne povezave, ki so ga preizkusile v Benetkah, še razširi in okrepi. V ta namen so sklenile, da se združijo v stalno delovno skupino. Poudarile so, da bodo skupno obravnavale vrsto skpnih vprašanj: vprašanja razvoja, vprašanja človeških pravic, potrebe po delu, ki naj priznava žensko identiteto; vprašanje priznanja socialne vrednosti gospodinjstva, ki danes bremeni predvsem ženske; vprašanje odpravljanja spolnega nasilja ter uveljavitve ženske neodločbe; nova težka vprašanja, ki se odpirajo na znanstvenem področju zlasti v zvezi z genetiko.

Poseben odstavek v dokumentu pa obvezuje ženske Evropski gospodarske skupnosti pred izvolitvijo novega evropskega parlamenta, da se skupno zavzamejo, da skupnost ne postane zaprta prdnjava, temveč zarišče nove enotnosti evropske celine.

J.G.

Nastop tov. Jelke Grbec

Menim, da je mogoče pripraviti mnogo priložnosti za srečanje med evropskimi ženskami vzhoda in zapada.

Menim, da je vprašanj, ki nas družijo, veliko, od vprašanja miru in mednarodnega sožitja, do vprašanj zaposlitve in proizvodnje, od vprašanj demokratičnih svoboščin do vprašanj demokracije in spolne razlike.

Seveda, ko se srečujemo v tako širokem krogu, smo nosilke različnih izražanj, različnih kulturnih vrednot. Imamo različne zgodovinske korenine in vsaka je doživela drugačen zgodovinski razvoj.

Pač pa so si naše ženske kulture, ki jih «živimo» vsaka v okviru lastne dežele, zelo podobne. In menda se ne varam, če trdim, da kolektivna, skupna kultura evropskih žensk raste pred očmi in postaja silna in mogočna.

To je zelo važno, ker nam ne le olajšuje zблиževanje, temveč krepi našo zavzetost o potrebi vedno pogostejšega soočanja; obenem nam omogoča skupne

pobude in to v večji meri in z večjo lahkoto, kot pa se to dogaja v sklopu tistih institucionalnih in političnih stvarnosti, kjer prevladuje splošna, skupna kultura, ki je v dobri meri prežeta s kolektivno moško kulturo, v okviru katerih se odloča o usodi družbe in naših skupnosti, o življenju v raznih državah; stvarnosti, ki vplivajo tudi na sklepe, ki se sprejemajo na evropski, meddržavni ravni ter v okviru katerih ni vedno enostavno najti stičnih točk, ki naj bi omogočile skupno obravnavo ali skupno rešitev vprašanj, ki se postavljajo pred nami.

Nadaljni vzpon ženske kulture in njena silnejša vključitev v splošno kulturo utegneta odločilno in pozitivno prispevati k izdelavi skupnih sklepov in splošnih usmeritev. Zakaj? Ker je kolektivna ženska kultura nosilka enotnejših gledanj.

Pri tem se postavlja kot nujno, da predvsem skupno poiščemo pot medsebojnega združevanja med nami, evropskimi ženskami, seveda tudi med nami ženskami različnih gledanj v posameznih državah. Najti moramo več prilik, da si izmenjamo mnenja in izkušnje. Skupaj moramo začeti raziskavo o možnostih premagovanja odprtih vprašanj, oziroma vprašanj, ki so pred pozornostjo nas vseh.

Nato je tudi potrebno, da poiščemo pot nastopa, da bolj kot doslej uveljavimo naša mnenja in da vsilimo naša kolektivna stališča in gledanja tako na sedežih, kjer se v posameznih državah odloča, kot tudi na meddržavnih srečanjih.

Ne bo lahko. Vendar močnejša povezava med nami in medsebojna izmenjava mnenj nam bosta olajšala delo, nas bosta okrepili in usposobili.

Menim še, da moramo storiti vse mogoče, da bo moški del naših družb postal občutljivejši za ženska vprašanja. Nujno je namreč, da se ustvari splošna zavest o potrebah žensk. Podrčtujem: splošna in ne samo ženska zavest o stvarnosti, ki jo sestavljajo moški in ženske. Se pravi: uveljaviti je treba zavest, ki naj sprejme «dano» stvarnost.

Zato je potreben dialog in so nujne primerne pobude, ki naj vzbudijo moško pozornost do ženskih vprašanj in omogočijo emergentni ženski kulturi, da prodre v splošno kulturo.

Menim, da more ženska kultura že zdaj učinkovito prispevati k rešitvi marsikaterega vprašanja. Prispevati utegne tudi k rešitvi vprašanj narodnostnih in etničnih manjšin in k procesu priznanja njihovih pravic v vseh evropskih deželah, kjer bivajo manjšine, tako na zapadu kakor na vzhodu.

V mnogih evropskih državah opažamo prisotnost sporov med manjšinami in obstoječo oblastjo.

Narodne in etnične manjšine niso povsod priznane. Niso povsod zakonsko zaščitene. V nekaterih stvarnostih so konflikti zaskrbljujoči: ne smemo jih podcenjevati.

Etnične in narodne manjšine so obogatitev družbe, so kulturni in socialni zaklad, ki ga je treba zaščititi in ovrednotiti.

Manjšine naj bodo naravni mostovi zблиževanja med narodi, med državami.

Postavlja se nam tudi vprašanje, da osvobodimo slovensko žensko dvojnega zapostavljanja kot ženske in kot Slovenke, saj se zanjo ne izvaja ustava niti glede ženskih pravic, niti glede manjšinskih pravic.

Nujno je torej postaviti vprašanje zaščite in priznanja manjšin tudi ko govorimo o odprtih ženskih vprašanjih, ko govorimo o vprašanju ženske kulture.

V tem pogledu moremo in moramo ženske storiti več kot doslej. Dati moramo večji prispevek za priznanje pravic Slovencev, za ovrednotenje drugih etničnih manjšin.

Prizadevanje za manjšinska vprašanja ni samo stvar žensk, ki živimo v Italiji, in ki se soočamo z vprašanji tukajšnjih manjšin. To prizadevanje naj bo stvar vseh žensk, ki živijo v krajih, kjer so manjšinska vprašanja še odprta, kot je primer italijanske manjšine v Istri.

Končno, moramo upoštevati tudi odprta vprašanja tujih delavcev na naših tleh, se pravi vprašanja manjšinskih skupnosti, ki so se ustvarile pred nedavnim. Pri tem se moramo zavedati, da gre za trajne skupnosti. Verjetno se bodo v bodoče še bolj razvile in okrepile, bodisi zaradi mobilnosti dela v širših celinskih in medcelinskih merilih, bodisi zaradi razvoja tehnologije in znanosti, kar predvideva medsebojno izmenjavo vse večjega števila tehnikov in znanstvenikov, bodisi če upoštevamo, da se bodo po letu 1992 razmere spremenile in da bomo verjetno pričeli novim pojavom migracije.

Skratka: naša skupna ženska kultura utegne učinkovito prispevati k obrambi in ovrednotenju vseh manjšinskih skupnosti.

Jelka Grbec

Melonarska bergla za Brezigarjevo upravo

Vezelo razmetavanje denarja ob koncu mandata

Ko so se socialisti umaknili iz občinskega odbora v Devinu-Nabrežini, sta se KD in SSK odločili, da s pomočjo dveh prebežnikov iz PSI in PSDI postavita spet na noge manjšinsko Brezigarjevo upravo: računala je lahko namreč le na polovico stetovalcev.

Prvo oviro, glasovanje o proračunu 1988, je premagala z izidom 10:9 ob odločilni odsotnosti svetovalca Liste za Trst. Tokrat se je odsotnost istega svetovalca sprevrgla v odkrito ponudbo in napoved podpore pred samim glasovanjem.

Izid: 11:9.

SSK in KD skušata prikazati, da je do podpore prišlo na temelju samostojne, nedogovorjene odločitve svetovalca Liste za Trst, vendar bistva to ne spreminja. Očitno je pač, da vlada zdaj Devinu-Nabrežini večina enajstih svetovalcev in da je v njej glas «melone» odločilen.

Da take rešitve niso zasledovali? Mogoče. Zaželjena pa je vendarle bila: kajti čim sta se SSK in KD postavili na stališče, kot pravita, trpnega čakanja, sta dobro vedeli, kakšna rešitev ju čaka: natančno tista, ki jo zdaj že poznamo!

V tednih pred glasovanjem je prišlo v tej zvezi le do enega politično pomembnega nastopa in sicer na pobudo KPI: namreč do srečanja med PSI in KPI ter skupne izjave z ostro kritiko zdajšnje uprave. Posamezne točke izjave so zastopniki obeh strank razvili in poglobili med obravnavo v občinskem svetu.

Na skromno pozornost uprave in njen skromen obzir do demokratičnega obveščanja, posvetovanja in soudeležbe so opozorili v zvezi s sesljskim zalivom, z načrtom ureditve nabrežinske-

ga trga, z metanskim omrežjem ter kanalizacijo. Zanikrnost uprave je nadoknadila KPI, ko je s prirejanjem javnih srečanj obveščala občane o dogajanju.

Komunisti so obširno obravnavali porazne občinske finančne razmere. «Gospodarjenje» v duhu kraljevskega vzklika «K vragu vse, ko mene več ne bo!» vodi občino v obešenjaško razposajen bankrot. Gre namreč za čisto predvolilno računico ob koncu mandata, ki volilcem in bodočim upraviteljem zapušča pogorišče. Nemara pa nameravajo, kot je bilo v občinskem svetu že slišati, storitve prepustiti zasebnikom, ko ne boš več imel, od kod črpati sredstva?

Primanjkljaj je z letošnjim proračunom poskočil s 85 na 155 milijonov. Izvenproračunski dolgovi (neizplačani stroški iz leta 1988, ki bremenijo proračun za leto 1989, znašajo 380 milijonov. Osem milijonov znašajo pasivne obresti zaradi zamudnega izplačevanja. S petinosemdesetimi milijoni bo treba kriti pasivne obresti na blagajniških predujmih. Za poravnavo dolgov bo letos treba odšteti 302 milijona namesto 188 iz lanskega poslovanja. In tako dalje.

Take stroške pa naj bi odtehtale dokaj nezanesljive postavke prihodkov. Naj navedemo le štiri: iz naslova INVIM naj bi se usula obilna milijarda (ko bi bilo dovolj, da vpišes postavko...!); nova pristojbina TASCAP naj bi prinesla 150 milijonov prihodka, dokazov pa nikakršnih; oba naslova z urbanističnimi pristojbinami naj bi skupaj znesla 800 milijonov več kot lani (češ, izterjali bi naj prve zneske od del v Sesljskem zalivu!); naprodaj so že parcele za obrtniško cono v upanju, da bi od kupčij iztržili 300 milijonov!

V potankostih je kritika komunistov obdelala tudi nekatera pomembnejša javna dela. Potrdili smo kritično stališče do obravnavanja Sesljskega zaliva, ker se je uprava odrekla samostojnemu stališču in se docela vpregla v voz lastništva. Vprašanja metana so se komunisti lotili tudi s specifičnimi pobudami, glede kanalizacije pa že več kot leto dni čakajo na županov odgovor na svetovalsko resolucijo! Obsodili so škandalozno zamudo pri delovanju Zdravstvenega okrožja, ki so ga pred lanskiimi volitvami v naglici slovesno odprli, prav tako naglo pa tudi zaprli. Kritiki so ponovno izpostavili zaprtje Družbenega centra v naselju Sv. Maurra ter pomanjkanje načrta o asfaltnem tlakovanju cest. Kritično so spet pretresli klestenje ležišč v sesljskem Počitniškem domu. In tako dalje.

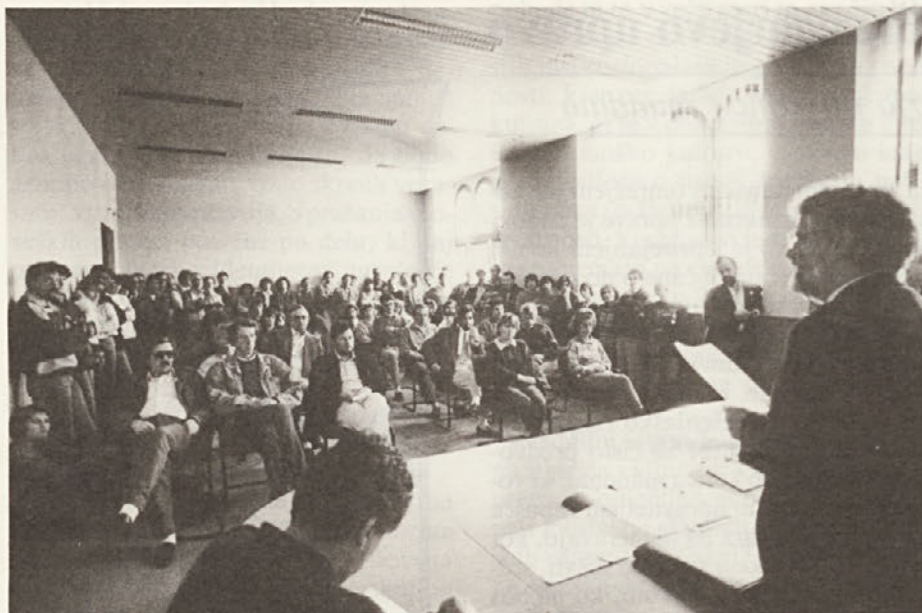
Izid glasovanja zastavlja niz vprašanj zlasti v zvezi z razmerjem med Listo za Trst in SSK. Docela puhel je izgovor, češ, ni bilo izbire; kajti KPI je že lanske jeseni predložila čvrsto, enotno občinsko upravo, ki bi se uspešno lotila nekaterih pomembnejših vozlov, kot sta Sesljski zaliv in metanizacija. Pobuda je tedaj ostala brez odziva, toda komunisti se ji v teh mesecih nismo odrekli.

Glasovanje o proračunu pomeni torej temno, nevarno senco nad bodočnostjo uprave. SSK z levo roko maha z zastavo sožitja, z drugo pa se rokuje s tistimi, ki so v teh letih vztrajno rovarili zoper sožitje!

Pri utemeljitvi svojega odklonilnega glasu je KPI napovedala odločno a konstruktivno opozicijo, zato da obrzda škodo, ki jo zdajšnja uprava prizadeva krajevni skupnosti.

Pogled na udeležence srečanja o vprašanjih kraškega dela tržaške občine, ki so ga priredile krajevne sekcije KPI 7.4.1989.

Pri ZTT-Založništvu tržaškega tiska, enem najpomembnejših slovenskih gospodarskih podjetij v Italiji, ki je s Primorskim dnevnikom in knjižnimi izdajami še kako zraščeno s kulturno pobodo Slovencev v Italiji, se je v prejšnjih tednih vnel resen sindikalni spor; desetina delavcev grozi «dopolnilna blagajna», ki je prepogosto preddverje odpusta.

Alternativa v občini Dolina

Na nedavnih kongresih SSK je bil med drugim govor o tem, da bo verjetno na prihodnjih volitvah možna v občini Dolina alternativna uprava. Vendar iz dokumentov ni jasno, kaj pod pojmom alternativa pojmujejo.

Na zadnjih občinskih volitvah je KPI dobila 11 svetovalcev na skupnih 20; PSI, SSK in DC pa po tri. DC se je takoj odločila za opozicijo. Ostale tri stranke pa so se pogajale za skupno upravo in praktično že dosegle sporazum. Tedaj pa se je SSK umaknila z meglino utemeljitvijo, da bo pogajanja nadaljevala kasneje. Zgledalo je, da bo to kmalu, toda odtlej ni SSK naredila nobenega koraka, da bi obnovila pogajanja, čeprav je dobro vedela, da so vrata za vstop v večino ostala odprta.

Na zadnjih političnih volitvah je KPI v občini Dolina izgubila 10 odstotkov glasov. Če bi se to ponovilo na prihodnjih občinskih volitvah, bi KPI verjetno padla na 9 svetovalcev na skupnih 20, kar bi omogočalo najrazličnejše rešitve, od potrditve dosedanje upravne vecine med KPI in PSI do alternativne večine med PSI, DC in SSK, v kateri bi odločilno besedo imela PSI in ne SSK.

Vsaka stranka si izbira svoje zavezničke, vendar bi bilo zaželeno, da svojim volilcem vnaprej pove, kaj namera delati in s kom sodelovati.

Formulacija o alternativni je v dokumentu dolinske sekcije SSK precej dvoumna, kar je že običaj. Zato bi bilo umestno, da SSK razloži, kakšno upravo si želi na občini Dolina. Razumemo, da to

ni ne lahko ne popularno, kajti morebitna alternativna večina med PSI, DC in SSK ne uživa posebnih simpatij niti pri običajnih volilcih SSK, ker bi po eni strani na ta način močno okrnili slovenski značaj občine, po drugi pa bi SSK stopila v zaveznitvo s tisto PSI, katero zadnje čase dolži celo po javnih lepakih, da je kriva za izključitev SSK iz tržaške občinske in pokrajinske uprave.

Stojan Sancin

Zapustila nas je tovarišica Roža Kobal

Pred dnevi smo se za vedno poslovili od tovarišice Rože Kobal iz Barkovelj.

Zapustila nas je ženska, ki je bila vsa predana demokratičnemu gibanju in ki je svojega edinega sina, Edija, skupno z možem, tovarišem Pepijem, vzgojila v isto navezanost na naše gibanje.

Tudi od njenega sina, ki je bil član vodstva barkovljanske sekcije in vztrajen raznašalec našega tiska, smo se poslovili pred dvema letoma. To jo je hudo prizadelo, saj je zanj žrtvovala skupno z možem vse življenje.

Tovarišica Roža je bila vsem priljubljena zaradi humanosti, zaradi dobre be-

se, s katero se je znala obrniti na vsakogar.

Dokler je mogla, se je udeleževala naših shodov in vseh demokratičnih dejavnosti v Barkovljah, tako socialnih, kot kulturnih, ki jim je sledila s posebnim zanimanjem.

Bila je dolgo članica ženske organizacije in je rada sledila boju za ženske pravice in dostojanstvo, boju za enakost žensk in za priznanje ženskih enakih možnosti v življenju, na delu, v družbi, v družini.

Spominjam se, da je veliko naporov vložila v ustanovitev in poslovanje prvega otroškega vrtca v Barkovljah po vojni, ko je bilo treba poskrbeti za vse, za prostore, za kurjavo, za fonde. Roža je z drugimi barkovljanskimi ženskami res mnogo pripomogla k prvi šolski izkušnji barkovljanskih malčkov.

Njeno zanimanje za antifašistično gibanje in prispevanje k boju za demokratične pravice sega daleč nazaj, v leta ilegale, ko je sodelovala z znanim doktorjem Delakom in zbirala sanitetni in drugi material za partizane.

Na njenem domu so se zbirali ilegalci, kar pomeni, da je sama nemalo tvegala zlasti za časa nacistične okupacije.

A ni moglo biti drugače. Tovarišica Roža se jo rodila sredi zavedne in napredne slovenske delavske družine. Njen oče je pripadal stari socialistični stranki in vsa njena družina je živela v idealih delavskega gibanja. Nacionalizem ji je zato bil tuj in mnogo je polagala skozi vse življenje na medsebojno solidarnost, na bratstvo in sodelovanje med narodi, na medsebojno razumevanje tukajšnjega prebivalstva in na sožitje med Slovenci in Italijani.

Vzgojena v teh idealih, ni se mogla izmakniti klicu odpornosti proti nacifazizmu v najtežjih časih naše zgodovine.

Tudi ne moremo pozabiti na dejstvo, da je Roža z velikim zanimanjem spremljala boj za narodne pravice Slovencev in za dosego globalnega zakona in je zelo skrbno sledila vsaki pobudi, ki je bila namenjena zaščiti slovenske manjšine.

Skratka: Roža je bila dobra, skrbna žena, mati in tovarišica.

Svoje življenje je uporabila koristno za svojo družino in za družbo. V svoji skromnosti je dala veliko od sebe in je mnogo prispevala k moralni vzgoji v okviru in obsegu njenega kretanja.

Zelo nas boli, da smo jo izgubili, da ne bo več med nami, da nas ne bo več bodrila s svojo besedo in v svojim zgledom.

Zgled, ki nam ga zapušča, pa je tako preprost in čist, da bo še trajal v pokolenjih, ki so jo poznala.

Jelka Gercec